

ספר' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שמיני

היכל
חמישי

דרך מצותיך

הוא ספר

טעמי המצות

מאת כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגאון הגדולה אמיתי
האלקי חסידא קדישא אור עולם נזר ישראל ותפארתו
קדוש ה'

מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבנ"מ ז"ע

אדמו"ר ה"צמח צדק"

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלוש לבריאה
מאתיים שנה להסלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע

נסדר והזוכן לרפוס, ע"י מרכז 'היכל מנחם' - מאנסי

51 Park Lane, Money, N.Y. 10952

845-825-3215 | director@heichalmenachemmonsey.com

אשת חיל (משלי ל"א י') היתה כאניות סוחר כו' (שם י"ד) וקרובו הוא יעקב הסמוך לז"א מלפניו שכשמאיר להם מגלוי זה הז"ו קיום כי אליהם אינו מגיע ההארה כ"א ממקום המגולה דהיינו מהחזה ולמטה שכבר נסתיים יסוד אי' וכמ"ש בפע"ח שער י' פ"א שלכן בעת חזרת הש"ץ העמידה הוא עליות יעקב ורחל עד חו"ג יעו"ש), והנה האריז"ל קורא לשליש העליון מוכר שהוא משפיע ולב"ש התחתונים לוקח ע"ש שמקבל ולפי משנת"ל שה' ית' נק' קונה הכל ע"ש הביורר' שהם החפצים שקונה א"כ מובן שנהפוך הוא והכסף שנותן הוא ה"ח הנ"ל שהם הנק' מ"ד וגילוי אורו הא"ס ית' ובאיכות הגילוי הזה יש ריבוי ומיעוט כמ"ש האריז"ל וזוהי ענין האונאה, אך למטה הוזהרנו אל תונו כו' כי אז גורם יניקה אל הקליפות ח"ו וכמ"ש האריז"ל בענין גניבת יוסף ע"ש, ועוד י"ל שיש אונאה למעלה שאינה טובה והוא עפמ"ש במ"א בביאור הזהר ריש חוקת בענין ת' ד' נ' כמ"ש ולא תונו דעבדת אונאה לבני נשא כו' יעו"ש ולכן צריך לזהר מלהונות חבירו ח"ו:

מצות וידוי ותשובה

פ' נשא (שס"ד) להתודות על העונות עם התשובה שנאמר והתוודו את חטאתם אשר עשו (במדבר ה' ז'), ופי' שעיקר מצות תשובה מן התורה היא עזיבת החטא והיודוי ובקשת מחילה כמ"ש באגרת התשובה פ"א בשם הרמב"ם וסמ"ג, וצריך לבאר שורש ענין ב' דברים אלו שהם א' עזיבת החטא על להבא ובכלל זה החרטה על העבר (כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהל' תשו' ה"ב) הנק' תשובה, ב' היודוי הנק' בקשת מחילה (כדאי' ברמב"ם פ"א), מה ענינם שבוה יכופר לו על הפגמים שעשה. הנה המצות נקראים מצות הוי' לפי שכל ענינם הוא המשכות וגילוי אא"ס בשם הוי' כי אא"ס ב"ה מצד עצמו הוא לאו מכל אינון מדות כלל ולהיות נק' חכים בחכמה ומבין בנינה שהם י"ה דהוי' וכן להיות חסיד בחסד וגבור בגבורה כו' שז"ס ו"ה הוא ע"י מעשה המצות באתעדל"ת אתעדל"ע אהבה דוחקת להיות מתצמצם במדות אלו כדי להאיר ולהחיות העולמות ויש מהמצות שתלויים ביו"ד ויש בה' וכמ"ש בזהר כענבין דתליין באתכלא ולכן נקראים איברים דמלכא שע"ס הנ"ל הם כמו גוף לגבי האור המתלבש בתוכן מא"ס ב"ה ע"י המצות, וז"ס תמים תהי' עם הוי' (דברים י"ח י"ג) להמשיך רמ"ח איברים וציור קומה אך אם חטא על הנפש בביטול מ"ע או בעברו על ל"ת הרי עושה מום כי ממעט המשכת החיות באותו מדה וספי' וגם ממשיך מהחיות שבתוכן תוספת יניקה לעמקי הקליפות ביתר שאת על מה שנקצב להם ע"י קו המדה מבחי' אחוריים דאחוריים כלבד כי הוא ממשיך להם מפנימי' השפע המלוכש בכלים ד"ס וגדול עונו מאד וכמ"ש באגה"ת פ"ז שז"ס מלך אסור ברהטים (שה"ש ז' ו') ואין לך עלבון גדול מזה ולכן נק' הקב"ה מלך עלוב וז"ס הפגם אם פגמתי באות יו"ד אם פגמתי באות ה' וכמ"ש ונוקב שם הוי' לקרא כ"ד ט"ו) שנוקב ח"ו הכלים ד"ס ומוציא האור שבתוכן לחיצונים כנוקב אבר שיוצא דם ה"י, ובכדי לתקן זה ציונו הש"י ברוב רחמיו במצות התשובה שמביאה רפואה לעולם ומשלמת הפגמים הנ"ל. והנה מילוי חסרונות הנ"ל הם ב' דברים בכלל א' למלאות הפגמים והחסרונות במיעוט המשכות אא"ס ב"ה ב"ס כנ"ל ב' להעביר יניקת החיצונים, אך העברת יניקת החיצונים גופא הם ב' ענינים א' שלא ינקו עוד ביותר ב' להעביר מה שעשה כבר, והנה ב' חלוקות ראשונות הוא ע"י המשכת אא"ס מלמעלה בכחי'

מקיף שהמקיף מסמא עיני החיצוני' שלא ינקו עוד וגם הוא ממלא כל הפגמים כי איהו שלימא דכולהו וכולא קמי' כטפה מאוקיינוס כי רק הודו על ארץ ושמים כו' וכמשנ"ת במ"א ע"פ כי המצוה הזאת לא נפלת היא ממך כו' (דברים ל' י"א) והוא ע"י התשובה והחרטה כמשי"ת אי"ה פ"ב, אך החלוקה הג' להעביר יניקת החיצוני' שריבה במאד הנה לזה צריך יודוי דברים עם החרטה, והענין כי מודעת זאת שהקליפות יש להם ג"כ אור וכלי נפש וגוף והתהוותם ע"י חטא הוא כי ע"י התאוה מתהווה הנפש הרעה ר"ל וע"י המעשה מתהווה הגוף הן אם המעשה היא במחשבה כמו הרהורים רעים הנה מהאותיות מתהווה הגוף של הקליפה הנ"ל ומן התאוה מתהווה הנפש, וכן אם הוא דיבור כמו לה"ר ורכילות ושכועת שוא ושקר וכיוצא וכ"ש במעשה שמזה מתהווה הגוף של הקליפה ומן התאוה שבלב נוצר הנפש של הקליפה וכ"ז הוא לפי שהאדם מושרש למעלה בע"ס דקדושה ועי"כ ע"י התאוה והמעשה שלו ממשיך להם נפש וגוף מיניקה שמי"ס כמש"ל, והנה ז"ס וחטאתי נגדי תמיד (תלים ג"א ה') שהוא הקליפה שהאדם עושה ע"י חטא עומדת נגדו להצר לו כמ"ש תייסרך רעתך (ירמ' ב' י"ט) וכתיב פועל אדם ישלם לו (איוב ל"ד י"א) כדאי' בזהר והנה כששב אזי צריך להמית את הקליפות הנ"ל להעבירם מן העולם כדכתיב מחיתי כעב פשעיך (ישעי' מ"ד כ"ב) וזהו ע"י החרטה עם הוידוי כי הנה ע"י החרטה שהוא עקירת הרצון מן החטא בזה מוציא הנפש מן הקליפה שתולדתה הי' מן התאוה שבלב ועתה בעקירת רצונו ותאוותו הרי מוציא נפשה כנ"ל אך כדי למחות גופה הוא ע"י יודוי דברים דעקימת שפתיו הוי מעשה ובזה הוא ממחה גופה והי' כלא הי' (ומ"מ ארו"ל איזהו בע"ת זה שבא דבר עבירה ובאותו מקום ובאותה אשה (ימא פ"ו ע"ב ע"ש) כי אז המעשה שעושה למחות גוף הקליפה שוה ממש להמעשה שעשה גופה בעברו העבירה ועתה כשמונע א"ע מעשות זה הרי הורג גופה לגמרי אך אעפ"כ מחסדי האל להשוות מעשה דעקימת שפתיו למעשה גמור למחות גוף הקליפה) וז"ס נפ"א שתיקנו חז"ל לומר אשמנו בגדנו כו' באל"ף ב"ת כי הנה ע"י מחשבות זרות והרהורים רעים שאין אדם ניצול מהם בכל יום ואין שום א' מהם נאבד ומזה יש לאדם כף הקלע שהמחשבות מקיפים נפשו בצאתו מן הגוף להיות נדמה לו כעושה מעניני גשמי' וחושב ומתחכם בהם וז"ס מלפפתו כו' ולכן ע"י אמירת כ"ב אותיות הנ"ל דאשמנו בגדנו כו' הוא מוחה גוף כ"ב אותיות שבכל הרהורים רעים אלא שצ"ל עקירת הרצון ג"כ מכל הרהורים רעים כדי להוציא הפנימי' כמש"ל:

ב) והנה ענין מלוי הפגמי' הנ"ל ע"י המשכת א"ס ב"ה הוא ע"פ מ"ש אנכי אנכי מוחה פשעיך כו' (ישעי' מ"ג כ"ה) וי"ל מ"ש ב"פ אנכי, אך הענין יובן ע"פ הקדמה להבין מ"ש בע"ח שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו מבחי' תחתונה שבמאציל וגם בחי' שרש הנאצלים והיינו שהכתר נחלק לב' פרצופים עתיק יומין וא"א והנה בחי' ע"י הוא בחי' תחתונה שבמאציל ובחי' א"א הוא שרש הנאצלים, וביאור הענין בהיות כי לפי שבאמת א"ס אינו בגדר חכמה וחסד כלל כנודע לזאת כדי שיומשך ויתצמצם להתלבש בבחי' חכמה וחסד הוא ע"י ממוצע והוא בחי' הרצון שעלה ברצונו התהוות החכמה וי"ס ואז מיד נתהוו והיו כלולים ברצונו וע"י הרצון נמשכים אח"כ מהעלם אל הגילוי להיות התהוות כח החכמה בפועל שהיא הנק' ספירת החכמה וכן בחי' הבינה והחסד כו' וכמו עד"מ באדם שע"י הרצון שרוצה באיזו חכמה תומשך נפשו בה להתחכם בה בעומק משאי"כ בחכמה אחרת שאין לו חשק בה לא ישכיל בה כ"כ נמצא שהרצון הוא הגורם גילוי הכחות מההעלם

והיינו ע"י העונג שמלוכש ברצון והנה בחי' עתיק יומין הוא בחי' תענוג העליון שעשוע המלך בעצמותו והוא בחי' תחתונה שבמאציל שאינו עדיין שרש להתהוות נאצלים וזהו פ"י עתיק ל' המעתיק הרים (איוב ט' ה') שנעתק ונבדל מיומ"י עילאי' דאצי' שהם מקור העולמות כמ"ש ששת ימים עשה ה' את השמים כו' (שמות כ' י"א) אך מ"מ מתלבש ממנו הארה בבחי' א"א להיות מתענג ורוצה בהתהוות עלמין דבי"ע והוא הנק' שרש הנאצלים. וזהו פ"י שני במלת עתיק מל' מעתיק מספר לספר שהוא בחי' המשכת דבר מה והיינו בחי' מ"ה וב"ן דע"י פנימי' וחיצונית שבו והנה מא"א נמשכים אח"כ או"א ואח"כ זו"נ וכו' ונודע ומבואר ג"כ שעיקר עסק המצות שהם רמ"ח איברים דמלכא ז"א היינו להמשיך הארת א"ס ע"י הכתר בז"א וע"י העון מסתלק אותו האור מאותו האבר וגם נמשך מן האבר יניקה לחיצונים בסוד נוקב שם הוי"ו כמש"ל ולזאת התיקון הוא ע"י המשכת אור מב' פרצופי הכתר הנ"ל דהיינו מפרצוף ע"י שהוא בחי' תחתונה שבמאציל והארתו היא בבחי' מקיף וסוכב על האצי' והמקיף מסמא עיני החיצונים ולא יוכלו לקבל עוד יניקה עכ"פ דרך הפגם ח"ו והמשכת מבחי' פרצוף א"א שרש הנאצלים ועי"ז יתמלאו הפגמים והחסרונות שנעשו בפנימי' הספי' וכמו נהר שנחרב ויבש שחופרים בעומק כדי להמשיך בו משם מים וז"ס אנכי אנכי ב"פ הם ב' פרצופי הכתר ועי"ז יהי' מוחה פשעך כו' וכ"ז נעשה ע"י התשובה והחרטה בלב כי תשובה פירשו בזהר תשוב ה', והנה אות ה' יש בה מילוי יו"ד כזה ה"י ופי' תשוב ה' עם מלוי יו"ד שבה היינו בחי' בינה שבנפש להתבונן בגדולת ה' ותפארתו ולהוליד מזה צעקה וחרטה בלב על מעשיו הראשונים ולהיות כל חפצו וישעו להתקרב אל ה' והיו"ד שבמילוי ה"י הוא בחי' חכמה תעלומות לב מקרב ולב עמוק והם ב' יסודות דאו"א וידוע דאו"א הם מבחי' מ"ה וב"ן ושרשם מ"ה וב"ן דע"י עד מ"ה וב"ן דא"ק ועי"ז מעוררים בחי' התגלות אנכי אנכי הנ"ל מ"ה וב"ן דע"י לתקן כל הפגמים כמשנת"ל וז"ס הפסוק כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום (דברים ל' י"א) היא מצות התשובה שהיא מבחי' אנכי בחי' כתר משא"כ שארי המצות נק' מצות הוי"ו שהם בבחי' ז"א כנ"ל לא נפלאות היא ממך ולא רחוקה היא ממך דייקא כי באמת בחי' ע"י הוא פלא העליון שהוא נעלם ומכוסה לגמרי ולא אתיידע כי הוא המקיף כנ"ל ובחי' א"א הוא רחוק מהאצי' כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני שהוא למעלה מההשגה וכן נק' ע"י שמים בחי' מקיפים וא"א נק' מעבר לים החכמה ולפי שהמשכת אורות אלו נצרכים במצות התשובה כנ"ל והוא דבר הקשה מאד לכאורה להמשיך אורות אלו המופלאים ורחוקים גם מעולם האצילות לזה אמר לא נפלאות ממך דייקא כי האדם שרשו גבוה מאד נעלה מבחי' א"ק שהוא הכלל הקדום הכולל כל ההשתלשלות בהשוואה א' ונק' רעוא דכל רעוין וכולל גם בחי' ע"י וא"א עם כללות אבי"ע כא' כמ"ש במ"א (ע' במצות מילה ח"ב (פ"ב)) ע"כ יוכל להמשיכם בנקל ולכן ניתנו לאדם ג"כ תרי"ג מצות שהם בחי' שונות כמו אתרוג ולולב המשכת בחי' זו ושבת בחי' זו וכן בשבת גופא סעודת ליל שבת חקל תפוחין ושחרית עתיקא כו' ומלאך א' אין עושה שתי שליחות לפי שהוא בחי' פרטית אבל האדם ששרשו מאור כללי הנ"ל כמ"ש בו נעשה אדם ל' רבים להיות בו מכל ההשתלשלות ע"כ ניתנו לו כל המצות וע"כ אמר לא נפלאות ממך כי לגבך הרי קרוב הדבר מאד להמשיכם וד"ל:

ג) ובזה יובן פ"י ברכת סלח לנו אבינו כי חטאנו כו' דלכאורה כי זה אינו מובן דמשמע כאילו הוא נתינת טעם למה יסלח לו מפני שחטא וזה פלאי והול"ל אשר חטאנו, אך הענין דקאי עמ"ש בברכה הסמוכה לה לפניה החזירנו

בתשובה שלימה לפניך ואזי מבקש עוד טלח לנו הוא ענין המחילה וענינה הוא החזרת הרצון שנסתלק ע"י העוונות כי הנה המצות הם רצון העליון וכשחוטא אזי מסתלק הרצון ממנו וזהו הנק' תרעומות שפירושו סילוק הרצון שאינו מרוצה עוד לפניו הגם שאינו עושה לו מעשה כלל רק שנסתלק רצונו ממנו ואח"כ המחילה היא החזרת הרצון, ואמנם בחי' רצון זה אינו אותו הרצון שהיה תחלה מאחר שהוא נסתלק למה עתה יחזור אלא מבחי' רעוא דרעוין מקור הרצונות שממנו נמשך השראת הרצון מחדש וא"כ הוא יותר נעלה מן הרצון שנסתלק וז"ס טלח לנו אבינו פי' מתול כלומר גלה לנו רצונך מחדש והיינו מבחי' רעוא דרעוין הנק' רצון העליון כי יש גם רצון אחר שלמטה מזה והוא שבמצות, וכ"כ למה כי חטאנו ונסתלק ממנו רצון שהי' נמשך ע"י המצות ומאחר שעשינו תשובה כמ"ש והחזירנו בתשובה כו' א"כ צריך לגלות לנו רצונו העליון ב"ה שז"ס הסליחה, וז"ס שארז"ל זדונות נעשו לו כזכיות (יומא פ"ב ב') וא"כ כל שיש לו זדונות יותר הרי זכיותיו מרובים מאחר שעל כל זדון צ"ל המשכת רצון העליון להיות מחילה והוא בחי' זכיות אחרים שלא כשל הצדיקים שזכיותיהם הם רק המשכת הרצון שבמצות ולכן במקום שנע"ת עומדים צ"ג אינן יכולים לעמוד (ברכות ל"ד ב') וכן כתיב שלום לרחוק שנעשה קרוב ברישא והדר לקרוב כדרז"ל (ברכות ל"ד ב' ע"ש), ויובן כ"ז עפ"י הקבלה כי הזדונות הם ממה שנפל מבחי' אלה המלכים למטה מטה ונתהוו מזה קליפות הטמאות (שאינן להם בירור ע"פ מצות התורה ולכן הרחיקה התורה לא תאכל חלב ודם וכיוצא) ולכן כשמתעלים ע"י התשובה הוא מאד נעלה יותר ממעשה המצות של הצדיקים (שבירורם מקליפת נוגה כי כל מה שנפל למטה ביותר שרשו גבוה ביותר) ולכן ארז"ל ע"פ ארפא משוכתם (הושע י"ד ה') שהתשובה מביאה רפואה לעולם (יומא פ"א א') כי ענין הרפואה שטפה א' מסממני רפואה יש בה כח רב לחזק הגוף יותר מהרבה יין ושמן עד"מ וא"א לגוף לקבל ולהחזיק כ"כ מזונות בתוכו משא"כ בסממנים שפועל כזאת בטפה א' וז"ס ישלח דברו וירפאם (תלים ק"ז כ') שהם צירופי אותיות ודבר ה' שנשלחו ברפואות סארס"ה פריל"ע וכיוצא להוותם וע"י שהאדם מקבל מהם הוא נרפא מזה הדבר ה' שכחו רב יותר מאותו שבמזונות, וכך הוא ענין התשובה שהתהפכות זדונות של הבע"ת נעלה יותר ממעשה המצות של הצדיקים כי לפי שהם למטה ביותר זהו הוראה על היות שרשם בתהו למעלה יותר ולכן גורם התגלות רצון העליון מבחי' רעוא דרעוין ואז ממלא כל הפגמים ביתרון אור (וכמש"ל פ"ב בענין אנכי אנכי מוחה פשעיך שהוא המשכת בחי' ע"י וא"א והיינו ע"י שנמשך לשם ג"כ מבחי' א"ק שהוא כתר הכללי רעוא דרעוין ושם שרש האדם וכמ"ש ג"כ במ"א ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם כו' (במדבר ל"ג ב')):

ד) ואחרי שנת' היטב ענין התשובה מה היא ומעלתה הנפלאה, יובן עוד טוב טעם למה שאין התשובה מועלת אלא בעוה"ז דוקא (קדושין מ"ט ב') שהמקדש את האשה ע"מ שהוא צ"ג ונמצא רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו וכמפורסם בגמ' יש קונה עולמו בשעה אחת (ע"ז י"ז א') משא"כ בעוה"ב שכשמת אדם נעשה חפשי מן המצות (שבת ל' א') וכמ"ש ג"כ בזהר פ' קרח דקע"ח ע"א ע"פ כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול כו' (קהלת ט' י') ולא יימא ב"נ בשעתא דאתינא לההוא עלמא כדין אתבע מן מלכא רחמי ואיתוב קמי' אלא כי אין מעשה כו' אלא ישתדל בהאי עלמא כו' דהא לכתר כד יתכניש מהאי עלמא לאתדנא בדינא תקיפא בדינא דגיהנם לית תמן עיטא וחכמה וסכלתנו לאשתזבא מן דינא, ור"ל שאחר המות בעוה"ב אין תשובה מועלת ולא כלום למי שהי' רשע אלא

מצטרך לקבל הדין כסדר כף הקלע וחיבוט הקבר ואח"כ גיהנם כמשפט הראוי עד שיזכה לג"ע אבל בעוה"ז יוכל ע"י הרהור א' תשובה בלב כראוי לפטור עצמו מכל העונשים ולקנות עולמו העליון להתענג על ה' מרוב כל, והטעם בכ"ז כבר נת' בארוכה במ"א ע"פ צו את בניי גו' את קרבני לחמי לאשי (במדבר כ"ה ב') בתורה ושני ביאורים היתקס"ה יעו"ש אך קיצור ושרש הענין נביא כאן, והוא שהעוה"ז חסד יבנה אבל העולם העליון הוא מבחי' גבורה כמ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו (תלים קמ"ה י"ב) וכמ"ש מה רב טובך אשר צפנת כו' (תלים ל"א כ') וכנרמז ג"כ באגה"ת פ"ב, והענין שלפי שבעוה"ב נהנים מזיו בגילוי בהשגת הנבראים וא"א להיות כ"א ע"י גבורות וצמצומים עד שיהי' מושג לבעל גבול וזהו שכבוד הדר מלכותו מתגלה לבנ"א ע"י גבורותיו דייקא והוא בחי' ממכ"ע ובל' הקבלה אור פנימי אבל בעוה"ז שהאלקות בבחי' העלם מ"מ היא הנותנת שבבחי' העלם יוכל להיות מבחי' יותר גבוה הוא בחי' סוכ"ע ואור מקיף שאינו בבחי' גבורות וצמצומים אלא בחסדים: ולהעמיק בזה יותר הוא כי עוה"ב נק' עולם ברור ראית (פסחים נ' א') שהוא כבר אחר הברור שכל דבר על מקומו בא כמשל התחלקות איברי הגוף בקומת איש ראש ידים רגלים עד שערות וצפרני' הרי כל א' מובדל לעצמו וא"א להעשות מיד רגל או ראש, משא"כ עוה"ז הוא לפני הברור עדיין כי כל העסק בו הוא מלאכת הברורים בו' אלפי שני דהאי עלמא שמתבררים הניצוצים שנפלו מז' מלכין קדמאין דתהו ע"י מעשה האדם והניצוצים שנפלו הם תכלית הטוב אלא שהם מעורבים עם הרע שנפלו שמה והוא כמשל הטפה שכוללת כל איברי הולד הראש והרגל והשערות וצפרנים כא' ואז יוכל להתהפך להיות הרגל נעשה במעלת הראש, והטעם הוא כי הנה הברורים המה מתבררים ע"י מברר והמברר הוא שם מ"ה שהוא מברר את שם ב"ן והיכולת הזה בש' מ"ה דוקא לפי שבו הוא השראת א"ס ב"ה כמ"ש הוי' בחכמה (משלי ג' י"ט) וכמש"ל פ"ב שבחי' מ"ה דע"י הוא בחי' המקיפים שבו שנעתק ונבדל מסדרי ההשתלשלות משא"כ ש' ב"ן שבו שרש ההשתלשלות כנ"ל וכן בכל עולם עד רום המעלות ש' מ"ה הוא בחי' המקיף כו' ולהיותו בחי' מקיף גדול אורו רוב מאד בבחי' א"ס והא"ס הוא הכל יכול כי אין לכחו סוף ותכלית לברר הברורים והטוב מן הרע וא"כ יכול לשנות ג"כ מרגל ראש וכיצא כי קמי' כחשיכה כאורה וגם חשך לא יחשיך כי היפכנו לאורה שהרע נעשה טוב וז"ס מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק (תענית כ"ה א') וכ"כ ההפכי הצור אגם מים כו' (תלים ק"ד ח') וכמשל התינוק הנ"ל בעודו טפה בבטן האם שנתן בה ה' כח שיחלק מן הטפה לרמ"ח איברים ושס"ה גידים בציור קומה ראש ורגל הנה כמו שנתן בה כח מאתו לחלק כנ"ל כך יכול להפך בכחו מרגל לראש וכעד"ז נתן כח הצומח בארץ והם צירופי אותיות ממאמר תדשא הארץ כו' שהם נצבים ועומדים בה תמיד (כמ"ש בלק"א ח"ב בשם הבעש"ט ז"ל) לחלק מן הגרעין שנזרע בה לפרי יפה וכמו שנתן כח לחלק כך יכול להפך ושמגרעין רע יצמחו פירות טובים ומעולים כידוע וזהו מי שאמר והמשיך הצירופים בשמן שיהי' טבעו להדליק הרי הוא יכול לומר כלומר להמשיך הצירופים בחומץ שידליק וכ"ז הוא לפי שיעוה"ז הוא קודם הברור ושורה בו המברר הסוכ"ע הכל יכול כנ"ל משא"כ בעוה"ב שכבר הוברר ה"ז כמשל התינוק לאחר שנגדל וכן התפוח לאחר שנגדל שלא נשאר בו רק כח מצומצם להוותו אבל אותו הכח שחילקו לציור קומה כבר נסתלק וא"כ שוב אינו יכול להיות מתהפך מרגל לראש כו' וזהו שאמרנו שיעוה"ב הוא מבחי' ממכ"ע שכבר נברר ונק' עולם ברור כי הוא מה שכבר נתקן ע"י שם מ"ה ולהיותו כבר נתקן לכן יש בו

גילוי אלקות אבל הגלוי הוא רק בחי' זיו והארה ומבחי' גבורות וצמצומים, ועצמיות ש' מ"ה אינו מאיר בו ולכן אינו מועיל בו התשובה כי א"א להתהפך מבחי' לבחי' וז"ס לית תמן עיטא וסוכלתנו לאשתזבא אלא אם יצא בלבושים צואים שהם המחשבות ודבורי' בטיילים המקיפים אותו מראשו ועד רגלו הרי אין לו תקנה ע"י תשובה אלא ע"י כף הקלע ואח"כ יקבל גיהנם להוציא חולאת הנפש כפי הצורך ועד"ז בשאר כל העבירות אבל בעוה"ז שיש בו השראת הסוכב לברר הביוררים כנ"ל לפי שהוא קודם הביורר הנה ע"י התשובה הוא מעורר אותו והוא המתקנו מכל וכל לפי אופן תשובתו וכמש"ל פ"א ופ"ב וה' יחזירנו בתשובה שלימה לפניו כי הוא רוצה בתשובה:

מצות משא הארון בכתף

(שע"ט) לשאת הכהנים הארון על הכתף שנאמר כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו (במדבר ז' ט') וענין זאת המצוה פי' הרמב"ם פ"ב מהל' כלי המקדש הלכה י"ב י"ג וז"ל בעת שמוליכים הארון ממקום למקום אין מוליכין אותו לא על הכהמה ולא על העגלות אלא מצוה לנוטלו על הכתף ולפי ששכת דוד ונשאו על העגלות נפרץ פרץ בעוזה כו' כשנושאים אותו על הכתף נושאי' פנים כנגד פנים ואחוריהם לחוץ ופניהם לפנים עכ"ל: הנה להבין כזו יש לבאר תחלה מעלת הלוחות שהיו מונחים בארון שהיו כתובים משני עבריהם ומבואר בירושלמי דשקלים פ"ו הביאום הרע"ב ותו"ט פ"ה דאבות מ"ו שהיו נקראים מכל הארבע צדדים וסיים שם התו"ט בשם הרמ"ע שהי' זה מעשה אלקים בלתי משוער בשכלינו כו' והיינו שלא היתה בהן בחי' פנים ואחור ע"ש: ולהבין ענינם, הוא בהקדים מארז"ל נובלות חכמה שלמעלה תורה (ב"ר פ"ז) שלכאורה אינו מוכן אמרם ז"ל שהתורה היא בחי' נובלות בלבד דהא כתיב ואהי' אצלו כו' שעשועים כו' (משלי ח' ל') אצלו דייקא משחקת לפניו לפניו דייקא הרי שהיא אמיתית שעשועים של הקב"ה בכבודו ובעצמו ולא נובלות לבד שהנובלות הוא בחי' אחוריים וחיצוני' לבד, אך הענין דשניהם אמת דמ"ש נובלות חכמה שלמעלה תורה קאי על התורה שניתנה לנו שגם בחי' חכמת האלקות ב"ה המלוכשת בה וכפי מה שהשיג מרע"ה נק' בחי' אחוריים דחכמה וכמ"ש במשה וראית את אחורי (שמות ל"ג כ"ג) שהוא בחי' אחוריים דאבא לפני לא יראו שהוא בחי' פנימי' אבא ששם לא הי' למשה שום השגה וה"ז למעלה מחכ' אלקות שנתגלה למשה שז"ס התורה שלפנינו ומ"מ הרי שם דוקא בפנימית אבא שרש התורה ותכליתה ועיקרה וע"ז נאמר ואהי' אצלו כו' שעשועים כו', וביאור הענין נעתיק ל' הזהב באגה"ק (ס"י י"ט) ע"פ עוטה אור כשלמה דט"ו וז"ל והנה בחי' חכמת אלהות ב"ה המלוכשת בתר"ג מצות התורה נק' בשם בחי' אחוריים דחכמה כי כל אחוריים שבספירות הן מדריגות החיצונות והתחתונות במעלה שבספירה זו מה שיוכלו לירד ולהתפשט למטה להתלבש בכרואים להחיותם, ובחי' פנים היא הספירה עצמה המיוחדת במאצילה ב"ה בתכלית היחוד כגון ד"מ ספירת החכמה שהיא מיוחדת במאצילה א"ס ב"ה בתכלית היחוד כי הקב"ה וחכמתו א' כמש"ל ומה שמאיר ומתפשט מחכמתו ית' למטה בתחתונים שהם בעלי גבול ותכלית ומתלבש בהם נק' אחוריים ונק' ג"כ בחי' עשיה שבאצילות פי' עד"מ כמו שבאדם התחתון שיש בנשמתו ה' מדריגות זו למעלה מזו שהן בחי' השכל ומדות ומחשבה ודיבור ומעשה והמעשה היא התחתונה שבכולם שהחיות המתפשט מהנשמה ומלוכשת בכת המעשה הוא כאין לגבי החיות המתפשט ממנה ומלוכשת בכח